

FAIRTRADE DAJE SIŁĘ

PRZYKŁAD WSPÓŁPRACY DROBNYCH
PRODUCENTÓW BANANÓW W RAMACH
SPÓŁDZIELNI ASOQUABO W EKWADORZE

FAIRTRADE DAJE SIŁĘ.

PRZYKŁAD WSPÓŁPRACY DROBNYCH PRODUCENTÓW BANANÓW
W RAMACH SPÓŁDZIELNI ASOGUABO W EKWADORZE.

Tekst przygotowany na podstawie materiałów wewnętrznych udostępnionych przez ASOGUABO oraz wywiadów przeprowadzonych z producentami, pracownikami, członkami lokalnych społeczności, członkami zarządu, prezeską i administratorką ASOGUBO w czasie wizyty studyjnej do Ekwadoru 21-27 kwietnia 2017.

Kraków/Warszawa 2017

Autorka: **Joanna Szabuńko**

Konsultacja merytoryczna i redakcja: **Maria Huma, Andrzej Żwawa**

Autor fotografii: **Maciek Zygmunt**

Opracowanie graficzne: **manto.com.pl**

Skład: **Marta Przybył**

Fundacja Kupuj Odpowiedzialnie

ul. Sławkowska 12, 31-014 Kraków

www.ekonsument.pl

Fundacja „Koalicja Sprawiedliwego Handlu” - Fairtrade Polska

ul. Sławkowska 12, 31-014 Kraków

www.fairtrade.org.pl

Jeśli chcesz wesprzeć powstawanie takich publikacji i inne nasze działania na rzecz odpowiedzialnej produkcji i konsumpcji, wpłać darowiznę na konto Fundacji Kupuj Odpowiedzialnie: 22 1140 2004 0000 3602 7524 1829
Więcej o tym dlaczego warto nas wspierać: www.ekonsument.pl/wesprzyj

Publikacja powstała w ramach projektu „Kupuj Odpowiedzialnie Owoce” i jest współfinansowana ze środków Unii Europejskiej. Za treść publikacji odpowiada Fundacja Kupuj Odpowiedzialnie, poglądy w niej wyrażone nie koniecznie odzwierciedlają oficjalne stanowisko Unii Europejskiej.

Raport jest dostępny na licencji Creative Commons. Uznanie autorstwa 3.0 Polska.

Wydrukowano na papierze recyklingowym.

JAK POWSTAŁA I JAK DZIAŁA SPÓŁDZIELNIA PRODUCENTÓW BANANÓW ASOGUABO

Spółdzielnia ASOGUABO (Asociación de Pequeños Productores Bananeros „El Guabo”) działa od 1998 r. Założyło ją 14 producentów. Motywacją była chęć sprzedaży swoich produktów bezpośrednio do klientów z Europy, czy USA bez pobierających prowizję pośredników. Taki cel trudno osiągnąć małym, pojedynczym producentom, jednak działając wspólnie mieli szansę. Udało się. Pierwszy kontener bananów Fairtrade wyruszył do Europy w październiku 1998 r.

Dziś ASOGUABO to przede wszystkim spółdzielnia 125 małych producentów, 30% z nich to kobiety. Uprawiają banany w swoich małych gospodarstwach na południu Ekwadoru, głównie w prowincji El Oro, gdzie w miasteczku El Guabo mieści się siedziba spółdzielni. ASOGUABO jest organizacją non-profit. Wszelkie fundusze przeznaczane są na bieżącą działalność i rozwój.

Oprócz prowadzenia własnych gospodarstw producenci zrzeszeni w ASOGUABO wspólnie wydzierżawili 85 hektarów ziemi, gdzie założyli plantację społecznościową. Łącznie mali producenci i plantacja społecznościowa sprzedaje ponad 1 milion kartonów bananów rocznie.

Od początku swojej działalności ASOGUABO produkuje banany Fairtrade. Dziś ten certyfikat ma 100% owoców ze spółdzielni. 50% posiada dodatkowo certyfikat rolnictwa ekologicznego. Motywacją do dostosowania produkcji do standardów certyfikatów jest dla producentów przede

wszystkim gwarantowana cena minimalna Fairtrade. Za karton takich bananów kupiec płaci obecnie 9 dolarów, z których ok. 6 trafia bezpośrednio do producenta. Pozostała kwota jest wykorzystana na pokrycie kosztów produkcji kartonów, transportu, opłat portowych i innych wydatków spółdzielni związanych z organizacją sprzedaży owoców. Za karton bananów z dodatkowym certyfikatem rolnictwa ekologicznego klienci płacą 12 dolarów. W związku z tym również większa kwota trafia do producentów.

W każdym roku odbywają się co najmniej trzy walne zebrania członków spółdzielni. Uczestnictwo w nich jest obowiązkowe. Jeśli nieobecność nie jest uzasadniona, producent musi zapłacić karę. Dzięki temu ASOGUABO osiągnęło powyżej 90% stopień uczestnictwa w zebraniach, a co za tym idzie, reprezentatywność podejmowanych decyzji. Co dwa lata walne zebranie wybiera zarząd, prezesa/kę i administratora/kę spółdzielni. Co roku decyduje także o sposobie wykorzystania premii Fairtrade.

KLIENCI

Spółdzielnia obrała sobie ambitny cel „zmienić rynek bananów”. W związku z tym stawia na klientów mogących zapewnić dużą skalę sprzedaży – przede wszystkim sieci sklepów. Banany z ASOGUABO trafiają do supermarketów i sklepów w Europie, Kanadzie, Nowej Zelandii i USA. Pulpę bananową do swoich produktów kupuje od ASOGUABO producent lodów Ben&Jerry’s.

	Banany z certyfikatem Fairtrade	Banany z certyfikatem Fairtrade i rolnictwa ekologicznego
Austria	-	100%
Kanada	5%	95%
Niemcy	-	100%
Nowa Zelandia	30%	70%
Szwajcaria	30%	70%
USA	-	100%
Włochy	50%	50%

Źródło: Wewnętrzne materiały ASOGUABO (informacje o wybranych krajach)

We współpracy ze swoimi klientami ASOGUABO szczególnie zależy na stałej komunikacji i budowaniu długofalowych partnerstw. Ważna jest wymiana informacji o przewidywanych w ciągu roku zamówieniach by zaplanować produkcję właściwych ilości bananów z odpowiednim certyfikatem.

Od początku swojej działalności ASOGUABO współpracuje z holenderską firmą AgroFair, w której ma 5% udziałów. AgroFair specjalizuje się w imporcie certyfikowanych bananów do Europy. Wszystkie banany z ASOGUABO trafiające na nasz kontynent są sprowadzane przez AgroFair.

KORZYŚCI DLA PRODUCENTÓW

Dzięki cenie minimalnej Fairtrade i stałym klientom, których ASOGUABO pozyskuje jako spółdzielnia, jej członkowie mają stały dochód, pozwalający na stabilne życie. Przynależność do spółdzielni zapewnia producentom także inne, nie mniej ważne wsparcie:

- ▶ Realizację inwestycji zbiorowych, takich jak plantacja społecznościowa, wspólne centrum logistyczne i usprawnienie punktów pakowania.
- ▶ Pomoc w doborze odpowiednich nawozów i środków ochrony roślin oraz pomoc w gospodarowaniu glebą.

- ▶ Sprzedaż potrzebnych artykułów (nawozy, torby ochronne na kiście bananów), narzędzia i materiały do pakowania (kartony, etykiety).
- ▶ Ułatwienie dostępu do kredytów bankowych (np. na inwestycje w gospodarstwach, takie jak wyciągi linowe do zbiorów bananów, systemy nawadniające lub pakowalnie).
- ▶ Pomoc techniczną i szkolenia w zakresie zwalczania szkodników i chorób w sposób bezpieczny dla środowiska i ludzi w celu poprawy wydajności i zarządzania jakością produkcji.
- ▶ Zarządzanie certyfikatami, w tym Fairtrade i rolnictwa ekologicznego, koordynowanie audytów zewnętrznych i zapewnienie wewnętrznego systemu kontroli zgodności (także między audytami zewnętrznymi).
- ▶ Pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych na projekty inwestycyjne, zarządzanie projektami i raportowanie.
- ▶ Marketing, kontakty z klientami w Europie i poza nią, organizację zewnętrznych wizyt klientów ASOGUABO.
- ▶ Reprezentację członków (i sektora małych producentów bananów) wobec władz, sektora bananów w Ekwadorze oraz w krajowych i międzynarodowych sieciach producentów Fairtrade.

„Pozwalamy przetrwać małym producentom. W pojedynkę często są ofiarami inwazji dużych plantacji, które wypychają ich z rynku. Poddani presji, w rezultacie sprzedają swoje gospodarstwa i stają się pracownikami wielkich plantacji, często przy uprawie bananów na ziemi, która wcześniej należała do nich. Dzięki ASOGUABO pozostają producentami.” – wyjaśnia Lianne Zoetewej, administratorka spółdzielni.

SYTUACJA PRACOWNIKÓW

Światowy biznes bananowy jest niestety znany z przypadków łamania praw pracowniczych. Długi czas pracy, niskie wynagrodzenia, brak ubezpieczeń zdrowotnych, utrudnianie działalności związkom zawodowym, czy stały kontakt z niebezpiecznymi pestycydami są codziennością na wielu plantacjach należących do dużych firm. Szukanie rozwiązań dla tych problemów było również jedną z motywacji powstania ASOGUABO oraz rozpoczęcia produkcji certyfikowanych bananów. Standardy Fairtrade i rolnictwa ekologicznego wymagają spełniania wysokich kryteriów społecznych i ochrony środowiska. Wpływa to korzystnie także na pracowników certyfikowanych gospodarstw i plantacji.

ASOGUABO szacuje liczbę pracowników zatrudnionych przy uprawach członków spółdzielni na ok. 600 osób. Są to głównie mężczyźni, gdyż większość prac wymaga siły fizycznej (np. dźwiganie 40 kilowych kiści bananów), jednak przy myciu i pakowaniu owoców pracuje także wiele kobiet. W gospodarstwach małych producentów z ASOGUABO pracuje zwykle od kilku do kilkunastu osób. Wiele z nich to członkowie rodzin, część to pracownicy najemni. Na większej plantacji społecznościowej, zatrudnionych jest 46 stałych pracowników i 28 pracujących 2 dni w tygodniu. Ze względu na charakter upraw bananów konieczne jest zatrudnianie dodatkowych pracowników na 1-2 dni w tygodniu, kiedy mają miejsce zbiory, przygotowywanie bananów do wysyłki, metkowanie i pakowanie. Mali producenci często „dzielą” między sobą dodatkowych pracowników.

Wiele osób jest chętnych do pracy w gospodarstwach i na plantacji producentów z ASOGUABO. Dlaczego?

„Przyciąga ich przede wszystkim zdrowe środowisko pracy, bez ciągłego narażania się na kontakt z trującymi pestycydami, ubezpieczenie, którego często nie zapewniają wielkie plantacje, 5-dniowy, 40-godzinny tydzień pracy, w przeciwieństwie do 6 dni na wielkich plantacjach, oraz 15 dni płatnego urlopu” – wyjaśnia Segundo Cañar, członek zarządu spółdzielni odpowiedzialny za plantację społecznościową.

Oprócz tego liczy się stała pensja. W gospodarstwach małych producentów może ona wynosić ok. 420 dolarów na miesiąc, na plantacji społecznościowej pracownicy zarabiają płacę minimalną, czyli 375 dolarów. Otrzymują jednak trzynastą pensję w okresie letnim i korzystają dodatkowo z premii Fairtrade umożliwiającej np. dofinansowanie posiłków i dojazdu do pracy, wsparcie dla uczących się dzieci, sfinansowanie remontów domów i innych potrzeb.

Pracownicy w ASOGUABO w razie potrzeby mają zapewnione środki ochrony osobistej i szkolenia BHP. Stali pracownicy plantacji i gospodarstw mają także ubezpieczenie społeczne i zdrowotne. Problemem jest zapewnienie takiego standardu pracownikom zatrudnianym na 1 dzień w tygodniu. Niestety publiczny system ubezpieczeń w Ekwadorze nie przewiduje możliwości zgłoszenia ich do ubezpieczalni. W związku z tym producenci ASOGUABO zwiększają dzienną stawkę pracy o kilka dolarów, a pracownicy mogą przeznaczyć tę kwotę na

ubezpieczenie prywatne. Nie wszyscy się jednak na to decydują.

PREMIA FAIRTRADE

Od każdego sprzedanego kartonu bananów Fairtrade producenci dostają 1 dolar premii Fairtrade. Jej celem jest wsparcie rozwoju lokalnych społeczności, producentów i pracowników. Członkowie ASOGUABO wypracowują rocznie **ok. 1 mln dolarów premii**. Na corocznych walnych zgromadzeniach wspólnie podejmują decyzje o priorytetach inwestycji, na które ją przeznaczają. Na tej podstawie w ciągu roku przyznawane są dotacje na potrzeby poszczególnych producentów.

Mogą się wśród nich znaleźć **inwestycje techniczne**: modernizacje infrastruktury w gospodarstwach, finansowanie wykonania zaleceń audytorów, drobne naprawy, ale także usuwanie skutków powodzi, zabezpieczenia przeciwpowodziowe jak i budowanie rezerwuarów wody potrzebnych do utrzymania upraw w czasie suszy. Na inwestycje związane z poszczególnymi producentami ASOGUABO przeznacza ok. 1/3 budżetu premii Fairtrade.

Kolejna 1/3 kwoty pozwala sfinansować **projekty społeczne** w lokalnych społecznościach. ASOGUABO regularnie wspiera szkoły, do których chodzą dzieci producentów i pracowników plantacji. Ta pomoc to np. coroczne wyprawki dla uczniów, plecaki i bony do zrealizowania w bibliotekach i sklepach papierniczych.

OTWARCIE STACJI UZDATNIANIA WODY

W 2017 z premii Fairtrade ASOGUABO sfinansowało stację uzdatniania wody pitnej w szkole w niewielkiej wiosce w pobliżu El Guabo, gdzie od wielu lat problemem było mocne zanieczyszczenie wody. Nie nadawała się ona do picia ze względu na dużą zawartość żelaza, chemikaliów przenikających do gleby z okolicznych plantacji, czy fekaliów.

„Przez lata prosiliśmy władze by pomogły nam zapewnić czystą wodę dla dzieci. Nikt nas nie słuchał. Wsparli nas dopiero producenci z ASOGUABO” – mówił dyrektor szkoły w czasie uroczystości otwarcia stacji w kwietniu 2017.

Na budowę stacji spółdzielnia przeznaczyła ok. 18 500 dolarów z premii Fairtrade. Posłuży ona nie tylko szkole, ale całej lokalnej społeczności liczącej ok. 80 osób, wśród nich również pracownikom okolicznych plantacji należących do dużych firm.

Inna sfera wydatków to **ochrona zdrowia**. Z premii Fairtrade utrzymywane jest **centrum medyczne w El Guabo** świadczące bezpłatne usługi dla producentów i ich rodzin oraz przyjmujące również innych pacjentów z lokalnych społeczności, za niewielką opłatą 3-5 dolarów (konsultacja medyczna to koszt

ok. 30 dolarów w Ekwadorze). ASOGUABO finansuje działalność centrum od 13 lat. Zatrudnia w nim 2 lekarzy. Pacjentami są dorośli i dzieci, które leczy się przede wszystkim ze schorzeń układu oddechania. Ich przyczyną jest często powietrze zanieczyszczone przez pestycydy używane na wielkich plantacjach.

ASOGUABO wspiera także **centrum dla osób niepełnosprawnych w Tenguel**. Jest ono prowadzone przez stowarzyszenie niepełnosprawnych im. Carlosa Pereza Camacho. Producenci z ASOGUABO finansują pracę terapeuty. 2 dni w tygodniu przyjmuje on mieszkańców okolicznych społeczności, w sumie ok. 35 pacjentów w miesiącu. Cierpią oni często w wyniku wypadków na plantacjach, komplikacji po różnych chorobach i udarów. Jedną z ich przyczyn jest znów zanieczyszczone pestycydami powietrze.

ASOGUABO wspiera również **osoby starsze** z rodzin producentów, które często mają utrudniony dostęp do ochrony zdrowia. Spółdzielnia zawiera umowy z firmą ubezpieczeniową świadczącą usługi w tym zakresie, w ramach której seniorzy dostają bony na opiekę medyczną.

Ostatnia 1/3 kwoty zgromadzonej premii Fairtrade przeznaczana jest na **rozwój** ASOGUABO, np. na zapewnienie wspólnej infrastruktury transportowej, załunkowej czy biurowej, z której korzystają wszyscy producenci.

FAIRTRADE DAJE SIŁĘ

Przykład współpracy drobnych producentów bananów w ramach spółdzielni ASOGUABO w Ekwadorze

ŚRODOWISKO NATURALNE

Wszystkie banany uprawiane przez producentów ASOGUABO są certyfikowane przez Fairtrade, dodatkowo 50% z nich posiada również certyfikat rolnictwa ekologicznego. Przy uprawie tych ostatnich stosuje się jedynie naturalne pestycydy. Pomimo, że Fairtrade ma mniej restrykcyjne wymagania środowiskowe niż certyfikat rolnictwa ekologicznego, to również producenci Fairtrade z ASOGUABO spełniają wysokie normy w tym zakresie.

Gospodarstwa ASOGUABO poddano badaniom wpływu pestycydów wg międzynarodowego modelu Usotox 2.0. Wynika z nich, że gospodarstwa należące do spółdzielni mają stosunkowo niewielki wpływ na zdrowie ludzi, zarówno w porównaniu z plantacjami konwencjonalnymi jak i wielkimi plantacjami certyfikowanymi z innych krajów. Jednym z powodów jest niestosowanie dwóch pestycydów: oxamylu i terbufosu, zabronionych w systemie Fairtrade, ale dozwolonych np. w standardach Rainforest Alliance. Inny powód to klimat w okolicy El Guabo, który umożliwia stosunkowo niższe zużycie pestycydów, co sprawia, że produkcja Fairtrade w ASOGUABO jest zbliżona do standardów w rolnictwie ekologicznym.

ASOGUABO zachęca swoich producentów, by oprócz produkowania w systemie Fairtrade zdobywali certyfikat rolnictwa ekologicznego, stawiający wyższe wymagania środowiskowe. Wielu to rozważa, wyzwaniem jest jednak inwestycja

w dostosowanie gospodarstw, konieczność koordynacji z sąsiednimi gospodarstwami, by nie przenosiły się z nich niedozwolone w rolnictwie ekologicznym środki ochrony roślin. Zdobycie odpowiedniej wiedzy też jest wyzwaniem.

„Czasem rośliny uprawiane bez użycia syntetycznych pestycydów chorują. Mamy z tym problem, szukamy rozwiązań. Testujemy różne naturalne środki, wymieniamy się doświadczeniami, z pomocą przychodzą nam też organizacje certyfikujące lub np. AgroFair, które oferują odpowiednie szkolenia” – mówi Fabiola Ramon, prezeska spółdzielni.

ASOGUABO wspiera swoich producentów zaopatrując ich w odpowiednie nawozy i środki ochrony roślin, zwłaszcza naturalne. Są one kupowane z pieniędzy uzyskanych dzięki premii Fairtrade.

Produkcja bananów wymaga dużego zużycia wody. Przede wszystkim ze względu na lateks naturalnie wydzielany przez bananowce, który pokrywa zerwane owoce, muszą one zostać dokładnie umyte przed zapakowaniem. Duże zapotrzebowanie na wodę to spore wyzwanie środowiskowe, w szczególności, że w okolicy El Guabo zdarzają się też okresy suszy. W związku z tym wiele spośród inwestycji finansowanych z premii Fairtrade w ASOGUABO dotyczy optymalizacji gospodarowania wodą, np. budowane są rezerwuary wody w gospodarstwach lub modernizowane baseny do mycia bananów, tak by zużywały jak najmniej wody.

	Plantacja Fairtrade w Panamie	Plantacja konwencjonalna w Kostaryce	Producenci ASOGUABO
Użycie pestycydów na hektar	80 kg/ha/rok	104 kg/ha/rok	15 kg/ha/rok

Źródło: Wewnętrzny raport z badań udostępniony przez ASOGUABO

ANIBAL CABRERA

Anibal na 4 hektarach swojego gospodarstwa uprawia banany, kolejne 4 ha zajmuje uprawa kakao, a pozostały teren to będący pod ochroną las, z zakazem wstępu, ale z dziewiczą roślinnością i dzikimi zwierzętami. Gospodarstwo Anibala jest położone w górach, niedaleko La Cadena w prowincji El Oro. Mieszka tu od dziecka, tu się wychował, stąd chodził do szkoły podstawowej godzinę pieszo w jedną stronę, potem do szkoły średniej, już 2 godziny. Zanim zaczął uprawiać banany w swoim gospodarstwie, pracował w kopalni złota i na dużych plantacjach bananów konwencjonalnych. Nie wspomina tej pracy najlepiej...

„Było trudno, praca po kilkanaście godzin dziennie, dźwiganie ciężkich kiści bananów, brak stabilności zatrudnienia. To było w latach 90-tych, wtedy też mniej kontrolowano opryski pestycydami, na które byliśmy narażeni”.

Anibal przejął gospodarstwo od ojca. Na początku uprawiali kakao. Anibal chciał przestawić się na banany. Ojciec był przeciwny. W tym czasie wielu producentów bananów bankrutowało, też się tego obawiał. Anibal był jednak innego zdania.

„Banany są bardziej opłacalne. W przeciwieństwie do kakao, banany nie są uprawą sezonową, zbiory są przez cały rok, a więc jest i dochód”.

Według Anibala wielu producentów bankrutowało gdyż nie zadbali o jakość swoich produktów, a działając w pojedynkę nie byli w stanie utrzymać stałych klientów. Ucząc się na ich błędach Anibal dołączył do ASOGUABO. W 2003 roku wysyłał do Europy pierwsze kartony certyfikowanych bananów ze swojego gospodarstwa.

Banany Anibala mają certyfikaty Fairtrade i rolnictwa ekologicznego. Oznacza to,

że spełniają wysokie standardy zarówno społeczne jak i środowiskowe. Produkuje się je z poszanowaniem praw pracowników i nie używa się syntetycznych pestycydów. Ponadto gospodarstwo Anibala ma certyfikat BioSuisse, który stawia dodatkowe kryterium bioróżnorodności upraw i obejmuje przede wszystkim producentów z terenów górskich.

Na co dzień w gospodarstwie pracuje Anibal i jeden zatrudniany przez niego pracownik. W intensywnym okresie zbiorów i pakowania owoców dołącza do nich jeszcze kilka osób, głównie z rodziny Anibala. Produkuje 40-60 kartonów bananów tygodniowo.

Dlaczego zdecydował się na członkostwo w ASOGUABO i uprawę bananów Fairtrade?

„Największy plus to stabilność dochodów. Może nie wystarczają na realizację marzeń, ale na podstawowe potrzeby tak”.

Dzięki stałym dochodom Anibal mógł sfinansować studia na uniwersytecie dla starszej córki. Młodsza chodzi do szkoły, którą ASOGUABO wspiera z premii Fairtrade, np. kupując wyprawki dla uczniów.

Anibal myśli o rozwijaniu gospodarstwa, dokupieniu dodatkowej ziemi by zwiększyć swoją produkcję. Poprzedniego lata problemem była susza, która negatywnie wpłynęła na zbiory. Dlatego teraz Anibal pracuje nad rezerwuarem wody. Ta inwestycja jest możliwa dzięki premii Fairtrade, którą otrzymuje jako certyfikowany producent.

MARCELINA AGURTO

Ma 81 lat i jest jedną z producentek zrzeszonych w ASOGUABO. Jej gospodarstwo w pobliżu La Raquel to 3 hektary należące do niej i 1 hektar, który dzierżawi. Na całości uprawia banany. Robi to od niemal 40 lat. W gospodarstwie pracuje z mężem i 5 innymi członkami rodziny. Dodatkowo zatrudnia 2 osoby. Większość pracuje 1 dzień w tygodniu przy zbiorach i pakowaniu owoców.

Marcelina pochodzi z okolic miasta Cuenca, przez kilka lat przyjeżdżała do El Guabo sprzedawać warzywa i odwiedzać ojca, który przeniósł się tu po rozwodzie z jej matką. Dołączyła do niego z siedmiorgiem swoich dzieci, kiedy umarł jej pierwszy mąż. To ojciec nauczył ją uprawiać banany. Z czasem kupiła pierwszy hektar ziemi i mając 44 lata zaczęła nowe życie jako producentka bananów. Wkrótce na zabawie w pobliskiej miejscowości poznała nowego męża, Feliciano, z którym do dziś prowadzi gospodarstwo.

Początkowo sprzedawała swoje owoce przez dużych pośredników. Z tego okresu pamięta ciągle zmieniające się ceny i niestabilność dochodów:

„Pracowaliśmy na okrągło tylko po to, żeby przeżyć”.

Sytuacja zmieniła się gdy 14 lat temu dołączyła do ASOGUABO. Namówiła ją do tego siostra, jedna z założycielek spółdzielni. Marcelina zaczęła produkować banany Fairtrade i stała się jednym z dostawców szwajcarskiej sieci COOP. Dzięki temu ma stały zbyt dla swoich owoców, a co za tym idzie – stały dochód.

„Nie mam źle. Starcza mi na życie i mogę inwestować w gospodarstwo”.

Te inwestycje są przede wszystkim możliwe dzięki premii Fairtrade jaką otrzymują wszyscy producenci bananów z tym certyfikatem. Raz na rok na walnym zgromadzeniu członkowie ASOGUABO, wśród nich Marcelina, wspólnie decydują jakiego rodzaju inwestycje będą finansować w danym roku.

„Mimo, że czasem bolą mnie kolana, chodzę na spotkania, to ważne”.

Z premii Fairtrade sfinansowano modernizację stacji do mycia i pakowania bananów w jej gospodarstwie, tak by zużywała mniej wody. Została też przykryta dachem. Inwestycja się sprawdza zarówno pod kątem ekonomicznym, jak i ze względów środowiskowym.

Marcelina uważa, że fakt iż jest producentką bananów Fairtrade zmienił sporo w jej życiu:

„Kiedy jako wdowa przyjechałam do El Guabo wciąż musiałam prosić o pracę by zarobić na utrzymanie dzieci, dziś sama daję pracę innym”.

FABIOLA RAMON

Fabiola pochodzi z El Guabo, jednak wyjechała stąd na studia ekonomiczne do Quito. Tam mieszkała kilkanaście lat, wyszła za mąż, urodziła 2 dzieci, pracowała w banku. W rodzinne strony wróciła, gdy umarł jej ojciec. Wraz z 4 siostrami i 4 braćmi podzielili między siebie jego gospodarstwo. Ze względu na położenie i rodzaj upraw nie dało się go podzielić równo. Wyznaczyli więc 9 części tak, żeby podział miał sens i ciągnęli losy. Fabioli przypadło 6 hektarów z uprawą bananów, którą zajmuje się od 2000 roku.

O ASOGUABO po raz pierwszy usłyszała od brata, który zaczął działać w spółdzielni. Fabiola dołączyła w 2005 roku.

„W tamtych czasach Fairtrade uważano za marzenie szalonych. My jednak postanowiliśmy spróbować. Początkowo zdarzały się opóźnienia w płatnościach, ale wkrótce działalność się ustabilizowała”.

Dziś Fabiola uprawia banany z certyfikatami Fairtrade i rolnictwa ekologicznego. Tygodniowe zbiory z jej gospodarstwa to ok. 200 kartonów. Wysyłane są głównie do Kanady i Stanów Zjednoczonych, czasem również do Europy.

Na farmie używa się tylko naturalnych środków ochrony roślin i nawozów. Zatrudniani pracownicy dostają pensję wyższą niż większość pracujących na plantacjach konwencjonalnych. Premia Fairtrade pozwala na modernizacje, np. zadaszenie pakowni czy stworzenie przestrzeni socjalnej dla pracowników. Z premii Fairtrade ASOGUABO kupuje także nieszkodliwe dla środowiska nawozy i zapewnia szkolenia dla producentów i pracowników z zakresu stosowania środków ochrony osobistej.

W 2013 roku Fabiola została prezeską ASOGUABO. To pierwsza kobieta na tym stanowisku. Kiedy ją wybrano, nie wszyscy byli zadowoleni.

„Niektórzy uważali, że powierzenie ASOGUABO kobiecie skończy się upadkiem spółdzielni”.

Tak się jednak nie stało i w 2015 roku Fabiola została wybrana na drugą kadencję, jednogłośnie. Przyznaje, że kobiecie zarządzającej farmą i kooperatywą czasem nie jest łatwo:

„Zdarza się, że mężczyźni wciąż mają problem z przyjmowaniem poleceń od kobiety, ale jakoś dają sobie radę. Jestem szczęśliwa, że wróciłam tu z Quito i zajęłam się uprawą bananów. Nie żałuję tej decyzji”.

Kadencja Fabioli kończy się w tym roku. Wraca do swojego gospodarstwa. W czasie, gdy zarządza spółdzielnią zajmuje się nim jej mąż. W przyszłości Fabiola planuje rozwijać uprawy. Myśli także o kakao.

FAIRTRADE DAJE SIŁĘ

Przykład współpracy drobnych producentów bananów w ramach spółdzielni ASOGUABO w Ekwadorze

HUGO ROCAFUERTA

Hugo ma 68 lat. Pochodzi z północy Ekwadoru, z Los Rios. W okolicy El Guabo mieszka od 1983 roku i od ponad 20 lat uprawia banany. Obecnie na 9 hektarowej farmie „Peresosa” („Leniwa”). Mimo nazwy praca przy uprawach jest raczej intensywna. Tygodniowe zbiory to ok. 260 kartonów bananów z certyfikatem Fairtrade. Na farmie pracuje na co dzień 5 osób, a raz w tygodniu przy zbiorach, myciu i pakowaniu pomaga im kolejne 6 pracowników. W prowadzeniu gospodarstwa Hugo pomaga partnerka i trójka ich dzieci. Kolejny syn ma już własne gospodarstwo nieopodal.

Hugo jest prekursorem Fairtrade. Certyfikowane banany uprawiał zanim powstało ASOGUABO. Był członkiem jednej z grup producentów „Libertad” („Wolność”), które stworzyły ASOGUABO w 1998 roku. Współpraca w ramach grupy „Libertad” trwa nadal. Ponieważ „Libertad” jest oddalona od El Guabo prawie o 40 km producenci inwestują we własną infrastrukturę.

„Wybudowaliśmy stację pakowania owoców, możemy stąd organizować wspólny transport do magazynu i portu. Było to możliwe dzięki premii Fairtrade, podobnie jak plac zabaw dla dzieci i sklep z nawozami”.

Hugo inwestuje też we własne gospodarstwo. Zmodernizował i rozbudował baseny do mycia owoców. Pozwoliło to na skuteczne usuwanie lateksu, którym naturalnie pokryte są banany. Dzięki temu zwiększyła się jakość jego owoców. Połowę kosztów pokrył sam, resztę zapłaciło ASOGUABO.

Fairtrade to także inwestycja w środowisko. W gospodarstwie Hugo co roku badane są próbki gleby. Na podstawie

wyników analiz, z pomocą ASOGUABO, dobiera on odpowiednie nawozy i środki ochrony roślin. Unika tych syntetycznych i szkodliwych dla środowiska, wszystko co stosuje jest bezpieczne dla pracowników i konsumentów.

„Kiedyś używaliśmy pestycydów, które uważaliśmy za dobre, a okazało się, że zaturują ziemię. Nawet nie wiedzieliśmy, że istnieją dużo zdrowsze alternatywy”.

Jednak najważniejsza korzyść Fairtrade to według Hugo stały dochód, który pozwolił mu na zapewnienie edukacji jego dzieciom.

„Jeden z synów zdobył wykształcenie rolnicze. Teraz my dużo uczymy się od niego”.

Bananowce to nie jedyne rośliny na farmie Hugo. Uprawia się tu również kakao, awokado i różne inne owoce tropikalne. Gospodarstwo dostarcza większość żywności potrzebnej rodzinie Hugo, a przy okazji zachowana jest bioróżnorodność.

Jakie ma plany na przyszłość?

„Syn namawia nas by dostosować gospodarstwo do standardów certyfikatu rolnictwa ekologicznego. To jednak duża inwestycja i wymaga współpracy z sąsiadami, musielibyśmy to zrobić wspólnie. Może kiedyś się uda”.

GALO CERRASCO

Galo ma 38 lat, pracuje na 85 hektarowej plantacji społecznościowej założonej przez producentów z ASOGUABO. Jej 46 stałych pracowników tworzy spółdzielnię pracowników. Wspólnie z 28 pracownikami tymczasowymi, uprawiają banany z certyfikatami Fairtrade i rolnictwa ekologicznego.

Galo jest członkiem spółdzielni, pracuje tu od 6 lat. Zakłada torby ochronne na kiście bananów. Codziennie ok. 150-160 toreb. Wcześniej pracował na plantacji konwencjonalnej należącej do dużej firmy eksportującej banany m.in. do Polski.

„Pracowałem tam ponad 2 lata kiedy zachorowałem. Miałem problem z żołądkiem, lekarz stwierdził, że powodem jest kontakt ze szkodliwymi pestycydami. Zacząłem szukać innej pracy, lepszej dla mojego zdrowia. Trafiłem tutaj”.

Zdrowe środowisko pracy na plantacji, gdzie nie używa się szkodliwych dla pracowników pestycydów to główna przewa- ga certyfikowanych farm. Inną korzyścią jest premia Fairtrade. W przypadku

tej plantacji o jej dystrybucji decyduje komitet 5 przedstawicieli pracowników. Są wybierani przez wszystkich 46 członków spółdzielni co 2 lata. Galo działa w komitecie już drugą kadencję.

„Pracownicy zgłaszają swoje potrzeby, my przygotowujemy propozycje projektów do sfinansowania. Ostateczną decyzję na co przeznaczymy premię podejmują wszyscy pracownicy ze spółdzielni”.

Roczna premia wypracowana przez plantację to ok. 177 000 dolarów. Część tej kwoty jest przeznaczana na modernizację infrastruktury na plantacji. Pozostałe fundusze pozwalają zaspakajać potrzeby indywidualne pracowników. Nie dostają oni gotówki, ale bezpośrednio kupowane są potrzebne im produkty. W zeszłym roku spółdzielnia sfinansowała zakup wyprawek do szkół i butów dla dzieci pracowników. Wielu z nich mogło rozbudować lub wyremontować swoje domy. Wszyscy pracownicy dostają dofinansowanie 50% kosztów obiadów na plantacji. Galo dzięki premii mógł kupić 4 krowy.

OD PRODUCENTÓW DO KONSUMENTÓW

Fairtrade nie może działać bez zainteresowanych konsumentów, którzy kupią certyfikowane produkty. Wszelkie korzyści jakie płyną z działalności ASOGUABO i uprawiania certyfikowanych owoców dla producentów, pracowników, społeczności lokalnych i środowiska naturalnego są możliwe dzięki stałym klientom zamawiającym banany Fairtrade i z rolnictwa ekologicznego. Na rzecz świadomości konsumenckiej oraz wprowadzenia bananów Fairtrade do polskich sklepów pracują poniższe inicjatywy.

FUNDACJA KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE

Fundacja Kupuj Odpowiedzialnie (FKO) jest ogólnopolską organizacją prowadzącą działalność na rzecz zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska, odpowiedzialnej konsumpcji i produkcji oraz przestrzegania praw człowieka i zasad ochrony środowiska w biznesie.

Fundacja Kupuj Odpowiedzialnie prowadzi projekty informacyjne, edukacyjne, współpracuje z nauczycielami, innymi NGO, dociera do przedsiębiorców, rządu. Zasoby swojej wiedzy publikuje na portalu www.ekonsument.pl. FKO jest też twórcą Spacerowników po świadomej konsumpcji w polskich miastach (www.ekonsument.pl/spacerownik) a także serwisu „Dobre Zakupy” (www.ekonsument.pl/dobrezakupy) – pierwszego w Polsce niezależnego rankingu przyjaznych środowisku i odpowiedzialnych społecznie firm.

Fundacja Kupuj Odpowiedzialnie jest członkiem „Koalicji Sprawiedliwego Handlu” – Fairtrade Polska oraz polskim partnerem kampanii „Make Fruit Fair” („Kupuj Odpowiedzialnie Owoce”).

Kontakt:

Fundacja Kupuj Odpowiedzialnie
ul. Sławkowska 12
31-014 Kraków
info@ekonsument.pl
tel.: +48 607 88 80 82
faks: +48 12 422 22 64

WIĘCEJ INFORMACJI O FKO:

- ▶ www.ekonsument.pl
- ▶ www.facebook.com/kupujodpowiedzialnie
- ▶ www.instagram.com/kupujodpowiedzialnie
- ▶ www.twitter.com/Buy_responsibly

FUNDACJA „KOALICJA SPRAWIEDLIWEGO HANDLU” - FAIRTRADE POLSKA

Fundacja „Koalicja Sprawiedliwego Handlu” – Fairtrade Polska (FP) jest ogólnopolską organizacją, której początki to założona w 2009 roku nieformalna Koalicja Sprawiedliwego Handlu. Obecnie FP jest organizacją pożytku publicznego i jest wyłącznym przedstawicielem Fairtrade International w Polsce.

FP zajmuje się rozwojem rynku Fairtrade w naszym kraju. Współpracuje z niezależną jednostką certyfikacyjną FLOCERT GmbH z Bonn, udzielając wsparcie polskim firmom w zakresie certyfikacji Fairtrade. Wspiera polskie firmy w kwestiach dotyczących umów licencyjnych z Fairtrade International na użycie znaku Fairtrade. Wspiera marketing produktów ze znakiem Fairtrade.

FP prowadzi również działania rzecznicze, np. ws. Zrównoważonych Zamówień Publicznych. Wspiera też kampanię „Make Fruit Fair” („Kupuj Odpowiedzialnie Owoce”). Zajmuje się także podno-

szeniem świadomości konsumentów, np. poprzez kampanię Społeczności Przyjazne dla Sprawiedliwego Handlu (wraz z Polskim Stowarzyszeniem Sprawiedliwego Handlu).

Kontakt:

Fundacja „Koalicja Sprawiedliwego Handlu” – Fairtrade Polska
ul. Sławkowska 12
31-014 Kraków
fairtrade@fairtrade.org.pl
tel.: +48 603 363 721
tel./faks: +48 12 422 22 64

WIĘCEJ INFORMACJI O FP:

- ▶ www.fairtrade.org.pl
- ▶ www.fairtrade.org.pl/filmy
- ▶ www.facebook.com/FairtradePolska
- ▶ www.instagram.com/FairtradePolska
- ▶ www.twitter.com/FairtradePolska

KAMPANIA „KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE OWOCE”

Od początku 2010 dziewiętnaście organizacji z całego świata zawiązało partnerstwo i rozpoczęło międzynarodową kampanię pod hasłem „Make Fruit Fair” (w Polsce tłumaczoną jako „Kupuj Odpowiedzialnie Owoce”). Organizacje pozarządowe z Europy ściśle współpracują

z organizacjami drobnych producentów i związkami zawodowymi pracowników plantacji z Afryki, Ameryki Łacińskiej oraz Karaibów w celu poprawy warunków życia i pracy setek tysięcy ludzi, którzy uprawiają, zbierają i pakują owoce tropikalne kupowane przez konsumentów w Europie. W Polsce partnerem kampanii jest Fundacja Kupuj Odpowiedzialnie, którą wspiera Fundacja „Koalicja Sprawiedliwego Handlu” – Fairtrade Polska.

GŁÓWNE ZADANIA KAMPANII KUPUJ ODPOWIEDZIALNIE OWOCE:

- ▶ promowanie sprawiedliwego i zrównoważonego łańcucha dostaw owoców tropikalnych;
- ▶ obrona praw pracowników i ochrony środowiska w krajach produkcyjnych;
- ▶ zapewnienie forum, na którym można wysłuchać głosów ludzi z krajów produkcyjnych z krajów rozwijających się;
- ▶ zbliżenie krajów produkcyjnych i konsumenckich poprzez wspólną kampanię;
- ▶ zachęcanie do tworzenia nowych form polityki i praktyki w handlu międzynarodowym.

WIĘCEJ INFORMACJI O KAMPANII:

- ▶ www.makefruitfair.org/pl
- ▶ www.ekonsument.pl/owoce

